

هُوَ الْعَلِيمُ

شرح حدیث

عَنْوَانِ بَصِيرَةٍ

مجلس نود و یکم

سید محمد حسن حسینی طهرانی

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

بسم الله الرحمن الرحيم

و صَلَّى الله على سيدنا و نبينا أبي القاسم محمد

و على آل بيته الطاهرين، و اللعنة على أعدائهم أجمعين

صحبت درباره فرمایش امام صادق علیه السلام بود به عنوان، که اگر عبد آنچه را که در تملک خود دارد از خدا ببیند در آن مواردی که خدای متعال امر فرموده است باید در آن موارد انفاق داشته باشد.

بطور کلی همانطوری که عرض شد اصل و اساس همه تکالیف، چه تکالیف شرعیه الزامیه و واجب یا حرام و یا تکالیف غیر الزامیه اخلاقیه روی این عبارت حضرت دور می‌زند.

چون تکالیف بر دو قسم است، بعضی از آنها الزامی است مانند نماز و روزه و زکات و خمس و جهاد و حج و امر به معروف و نهی از منکر، اینها تکالیف الزامی است که بر آن اساس خدای متعال بر ترکش عقاب می‌کند. بعضی از تکالیف هم تکالیف غیر الزامی است و تکالیف اخلاقی است که از آنها تعبیر به استحباب و رجحان و استحسان می‌آورند. همه این موارد در تحت این عبارت قرار می‌گیرد که انسان نسبت به آنچه که خدای متعال به او اعطاء کرده است انفاق داشته باشد. این انفاق همانطوری که عرض شد مراتبی دارد، مرتبه در مال عرض شد، مرتبه در جان و مرتبه سوّم که مهمتر از همه آن مراتب است، مرتبه در شخصیت است. انفاق در مسائل شخصیتی و از خود گذشتن در آن مواردی که به حیثیت انسان مربوط می‌شود. و این بسیار مسئله مشکلی است، گذشت از این مطلب در واقع می‌شود گفت که گذشت از آخرین مراتب و آثار و شوائب وجودی است و تمام آن افرادی که در مرتبه سلوک هستند و غیر از آن افراد، اگر نگوئیم همه به عنوان صد در صد، قریب به صد در صد در این مرتبه سقوط می‌کنند.

یعنی در مواردی که قضیه‌ای با شخصیت انسان در تعارض است با آن شئون اجتماعی انسان در تعارض است، با آن شئون اعتباری انسان در تعارض است و این مطلب، مطلب بسیار مهمی است و مهمّترین مطلب است. برای توضیح مختصر مطلب از ابتدا ما قضیه را طبق آنچه که در آیات از کلمات بزرگان استفاده می‌شود مطلب را عرض می‌کنیم.

آیه شریفه می‌فرماید **...فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا (النساء، 139) (یونس، 65)** عزّت فقط اختصاص به پروردگار دارد، عزّت یعنی آنچه که مربوط به شئون ارزشمند انسان است، آن اختصاص به پروردگار دارد. عزیز به شخصی گفته می‌شود که غیر را در حیطه وجودی خودش راه نمی‌دهد، به آن شخص می‌گویند عزیز، غیر را در آن حیطه دخل و تصرفات خودش راه نمی‌دهد، به آن شخص می‌گویند عزیز. کسی بر انسان امر و نهی نمی‌تواند بکند، کسی دخل و تصرف در انسان نمی‌تواند بکند، آقا اینجا برو، اینجا نرو، کسی نتواند بواسطه تقلّب و غلبه کردن بر انسان آن اختیارات و حیثیات ارادی انسان را از انسان سلب کند، به این می‌گویند عزیز. اگر کسی بتواند زمام امور انسان را به دست خود بگیرد و هر چه می‌گوید انسان اطاعت کند، هر چه می‌گوید انسان بالاجبار سر تسلیم فرود بیاورد، این عزیز نیست، این

ذلیل است. در مقابل ذلیل به شخصی گفته می‌شود که فرد دیگری با غلبه بر او به هر کیفیتی یا با زور یا با جهات خارجی و یا با جهات نفسی، جهات نفسی، احتیاجات انسان، یک رفیقی داشته باشد که آن انسان بیاید برای انسان تکلیف تعیین بکند چون نیاز به او دارد این ذلیل است و عزیز نیست.

انسان در منزل خود به نحوی باشد که محیط داخلی منزل بر او حاکم باشد، این ذلیل است و عزیز نیست. انسان بخواهد به راهی برود و افراد در منزل او را به سمت دیگری سوق بدهند و او مجبور به اطاعت باشد، این ذلیل است و این عزیز نیست. بله، یک وقتی خب انسان در منزل مطلبی را بطور دلخواه عیالاتش صرف می‌کند اشکال ندارد، آقا فلان چیز را امروز بخوریم، فلان مسافرت را برویم، فلان جا برویم، فلان مسئله را تهیه کنیم، مسائل مورد لزوم را، ضروری را، یا باعث مطالبی که موجب دلخوشی آنها هست و موجب نشاط در زندگی آنها هست، این اشکال ندارد خیلی هم خوب است. ولی در محدوده و حیطه تکلیف، دقت کنید، در محدوده و در حیطه تکلیف شخص دیگری در مقابل انسان قرار بگیرد و انسان اطاعت بکند این ذلیل است، ذلیل، عزیز نیست.

پس عزیز به شخصی گفته می‌شود که فرد دیگری را در حیطه اختیار خودش و در حیطه فعل و کارهای خودش دخالت ندهد هیچکسی را دخالت ندهد، هیچکسی را، نه پدر را و نه مادر را (البته الآن این مطلب را به این کیفیت بیان می‌کنیم تا بعد راجع به این قضیه توضیح بدهیم) نه پدر را دخالت بدهد، نه مادر را دخالت بدهد، نه برادر را دخالت بدهد، نه شریک را دخالت بدهد، نه زن را دخالت بدهد و نه زن شوهر را دخالت بدهد هیچ، هیچ، هیچ، به این شخص می‌گویند عزیز. نه حاکم را دخالت بدهد، نه دولت را دخالت بدهد، نه فلان سازمان و فلان ارگان را بخواهد دخالت بدهد، هیچکس نمی‌تواند به اندازه سر سوزنی در محدوده اختیار و اراده انسان نفوذ کند، این شخص می‌شود عزیز.

حالا در قرآن کریم و در لسان بزرگان این عزت اختصاص به پروردگار دارد نه مال ما، حالا برای ما به چه نحوی است؟ عرض می‌کنم این عزت اختصاص به ذات پروردگار دارد و خدای متعال در حیطه وجودی خود هیچ ذاتی را دخیل نمی‌کند. **يَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ بِقُدْرَتِهِ وَيَحْكُمُ مَا يُرِيدُ بِعِزَّتِهِ** خدا بواسطه قدرتی که دارد هر کاری را انجام می‌دهد. **إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ (یس، 82) فَسُبْحَانَ الَّذِي بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (یس، 83)** امر پروردگار و مشیت او به نحوی است که وقتی اراده او به یک امری تعلق بگیرد دیگر مطلب تمام است، یعنی نفس تعلق اراده با نفس کلمه کن تکوینیه یکی است، احتیاج به فکر کردن ندارد، احتیاج به تهیه مقدمات ندارد.

شما می‌خواهید در یکجا یک منزل بسازید، یکدفعه همینطوری فوت نمی‌کنید که یک آپارتمان ده طبقه درست کنید، هزار تا بیچارگی و بدبختی و آنهم در این دوره و زمانه، تا ریشه‌ها همه سفید بشود، حالا البته خب بعضی‌ها میانبر هم بلدند! بالاخره اینور برو، آنور برو، بالا، پائین تمام را بگردی، مجوزی پیدا بکنی، بعد تازه دنبال مصالح بروی، نقشه بکشی، در این وسط ها یکدفعه یکی نفله بشود و نمی‌دانم پرت بشود پائین و تا بخواهد یک قضیه‌ای انجام بشود دم شتر به زمین می‌رسد. البته خب همانطوری که عرض کردم برای بعضی‌ها اقصر فاصله و میانبرهایی هم داریم، داریم آقا، بله، در هر قاعده‌ای می‌گویند استثناء هم هست!

بله ولی پروردگار اینطور نیست **أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا** همین که اراده به آن تعلق بگیرد وجود خارجی دارد، دیگر

حالا بیاید و زور بزنند و نمی دانم قوایش را جمع کند و فرض کنید که راجع به اطراف قضیه بنشینند شب تا صبح فکر بکند و یک چند تا قرص اعصاب بخورد و بعدش هم فکرش سر جا بیاید و... نه احتیاج به این چیزها ندارد.

فَسُبْحَانَ الَّذِي حالا که اینطور هست، منزّه است آن پروردگاری که **بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ** زمام تمام امور عالم به دست اوست. ملکوت یعنی، زمام سببی و زمام علی. این عالم عالم ملک است، عالم ملکوت، عالم مافوق است که نسبت به این عالم جنبه علی دارد، جنبه علی و معلولی دارد، تمام اینها به دست اوست این پروردگار متعال است.

چرا عزّت اختصاص به پروردگار دارد؟ چون وجود اختصاص به پروردگار دارد. هر وجودی در عالم تصوّر بشود حقیقتش و ریشه اش به وجود پروردگار برمی گردد و چون وجود اصل و خیر در همه امور است پس بنابراین وجود پروردگار که اصل همه موجودات است او منشأ برای امور حقیقی است و امور اعتباری دیگر در ذات پروردگار راهی ندارد. فلسفه تشریع و فلسفه نظام تربیتی در اسلام اگر یاد رفا باشد در آن وقتی که راجع به این قضیه بحث می کردیم راجع به مسائل سیاسی اسلام به این نقطه برگردانیم که وجود در عالم، اختصاص به پروردگار دارد و چون اختصاص به پروردگار دارد پس آن آثار وجودی باید از این ناحیه سرچشمه بگیرد کسی دیگری وجود ندارد.

اگر نازی کند از هم فرو ریزند قالبها

تمام عالم از بین می رود. اگر یادتان باشد حتی چند مرتبه، بلکه بارها این مسئله را من تکرار کردم و باز تکرار خواهم کرد، چون تمام بنای وجودی و تربیتی در اسلام و در سلوک بر همین یک مسئله و این مبنا بنا شده، چند مرتبه من این مطلب را گفتم که حتّی رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم با تمام خصوصیات که دارد و با تمام قدرتی که دارد و با تمام حیطة وجودی که دارد، رسول اکرم در قبال وجود پروردگار صفر است، صفر، نه نیم، صفر است. یعنی اگر ما وجود پروردگار را به اضافه بی نهایت یک عدد جبری فرض کنیم وجود پیغمبر اکرم می شود صفر، صفر، صفر. بقیه افراد دیگر به جای خود و اصلاً به طور کلی فلسفه توحید همین را اقتضا می کند. این ولایتی هایی که آمدند و می خواهند در قبال پروردگار وجودی برای ائمه تصوّر کنند مانند شیخ احمد احسائی که شیخیه از آنها نشأت گرفتند و بعضی از هم ولایتی های ما که راجع به امیرالمؤمنین چه می کرد و چه می کرد و در قبال وجود پروردگار آن بالاتر... ولی خب این هم نه، این برای خودش حساب و کتابی دارد، همه اینها در شرک محض هستند. امیرالمؤمنین تمام ذرات وجودی خودش و سلولهای بدنش فریاد می زند که من در قبال وجود پروردگار صفرم، صفر، صفر، صفر.

بخواهد من را علی می کند نخواهد یکی دیگر را می کند. امام زمان علیه السلام با تمام آنچه که ما نسبت به آن حضرت معتقد هستیم وجود ولایتی امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و جعلنا لتراتب مقدمه الفداء این وجود امام زمان علیه السلام احاطه اش بر همه عالم به نحوی است که قبل از اینکه هر حادثه ای در این دنیا اتفاق بیافتد این حادثه در وجود امام زمان ثبت است. یعنی این مجلسی که الآن در امروز در اینجا تحقق پیدا کرده حالا این که عرض می کنم تازه از نظر تقریب زمانی است و الاً اصلاً در آنجا زمان وجود ندارد، این مجلس هزار و چهارصد سال پیش، هزار و دویست سال پیش که امام زمان بدنیا آمد در نفس حضرت این مجلس وجود داشته، کی حضرت بدنیا آمدند؟ حدود هزار و دویست سال پیش دیگر، چون دویست و پنجاه سال طول [حیات] تمام ائمه علیهم السلام بود هزار و چهارصد

و خرده‌ای است یعنی این مجلس هزار و دویست سال پیش در وجود حضرت ثبت بوده در آن وقتی که نه از تاک نشان بود و نه از تاک نشان، هیچ خبری از ما نبود و از اوضاع ما نبود حضرت می‌دانست در روز جمعه چندم جمادی الثانی هفدهم، بله، دهم؟ نهم، بله، رفقا مثل ما نباشند باید تاریخ قمری را بلد باشید. در روز نهم یک همچنین مجلسی در اینجا منعقد خواهد شد و مطالبش هم از این قبیل است.

این امام زمان است البته این تازه تقریب است و آلاً اصلاً در آنجا زمان معنی ندارد 1200 سال یعنی چه؟ وجود ولایتی ائمه علیهم السلام خارج از زمان است و در آنجا جنبه قدمت دارد نه جنبه حدوث زمانی، یعنی وجود ولایتی امام علیه السلام قدیم زمانی و حدوث ذاتی است و این اصلاً در مرتبه زمان نمی‌گنجد این امام زمان با این خصوصیت اگر حضرت در اینجا تشریف داشته باشند از آن حضرت سؤال بکنیم آیا شما در قبال پروردگار برای خود چه حیثیتی می‌بینید؟ چه قدرت و اراده‌ای می‌بینید؟ حضرت در جواب خواهند فرمود من صفرم، صفرم، صفر، صفر، صفر. این را بنده یقین دارم پایش می‌ایستم روز قیامت هم هر کس راجع به این قضیه ... چون نسبت به بعضی از مسائل ما یقین داریم. امام این است، این است که شده امام زمان. ماها همه نخیر، نه تنها صفر نیستیم بلکه بعضی از ما یکی صد است، یکی یک میلیون است، یکی یک میلیارد است، یکی ده میلیارد است، نخیر! ما فرق می‌کنیم با حضرت، ما داریم، ما خیلی قوی هستیم، ما خیلی عددهای بسیار طولی برای خود انتخاب کردیم، اما حضرت چی؟ نه، چون انتخاب نکرد شد امام زمان، چون خود را صفر دید شد امام زمان.

پس بنابراین عزت اختصاص به پروردگار دارد و هیچکس در قبال این عزت نمی‌تواند عرض اندام کند، هیچکس نمی‌تواند بگوید که من در قبال این عزت پروردگار برای خود جایگاهی دارم، خدا را در نظر بگیر کاری ندارم ولی مرا هم باید در نظر بگیری! خدا را می‌خواهی در نظر بگیری بگیر ولی برای من هم باید حساب باز کنی. این ملاک برای حرکت تکاملی انسان است در عالم تشریع و در عالم تربیت است. حالا این عزت را خدای متعال می‌آید به بعضی از افراد خودش به آن مقدار سعه وجودی خودشان عطا می‌کند. مثلاً خداوند می‌گوید: انسان باید از پدر اطاعت کند یعنی از آن عزت خود برای پدر سهمی قرار داده است آن عزت، عزت خداست.

یکی آمده بود خدمت مرحوم آقا گفته بود که آقا بنده پدرم کمونیست است اصلاً دین ندارد با او چه ارتباطی داشته باشم؟ ایشان فرمودند مانند یک شیعه امیرالمؤمنین باید در خدمت او قرار بگیری. خب الآن این عزت را کی به این پدر داده؟ خب اگر عزت نداشته باشد پسر اعتنا نمی‌کند، اعتنا نمی‌کند، خب می‌رود پی کارش، چطور اینکه خیلی افراد دارند در خیابان حرکت می‌کنند، تفاوتی بین این مسئله و بین پدر و اینها نمی‌گذارد، این عزت را به همین مقدار خدا به پدر عنایت کرده، بر طبق تکلیف می‌گوید به این مقدار از پدر اطاعت بکن تا وقتی که تو را امر به حرام نکند یا نسبت به مادر. **وَ إِنْ جَاهَدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا (لقمان، 15)** اطاعت آنها را تا وقتی انجام بده که تو را امر به معصیت نکنند و در قبال تشریع، شریک من واقع نشوند. من به تو می‌گویم از این طرف حرکت کن و پدر و مادر به تو می‌گویند از این طرف حرکت کن، نه اینطور نیست و پدر و مادر هم نمی‌توانند پسر را و دختر را و فرزند را امر کنند به راهی که آن راه بر خلاف مصلحت دینی آنها باشد، نمی‌توانند یک همچنین امری را بکنند و اگر امر

کردند امر آنها مطاع نیست. بله، در مسائل عادی، در مسائل روزمره، نظرش است، خواسته اش است، دلش می خواهد پرسش این کار را انجام بدهد، باید انجام بدهد، وظیفه دارد باید احترام بگذارد. یا نسبت به مادر یا نسبت به استاد، نسبت به معلّم، احترامی که به معلّم می گذارد. احترام چیست؟ آن عزّت را خدای متعال به این مقدار به معلّم عنایت کرده است باید نسبت به کسی که به تو تعلیم می دهد احترام او را نگهداری، و همینطور نسبت به بزرگتر، نسبت به بزرگتر تا اینکه نسبت به امام علیه السّلام برسد احترامی که ما به امام علیه السّلام می گذاریم آیا این احترام به خاطر وجود خود امام است در قبال پروردگار یا بواسطه آن عزّتی است که خداوند آن عزّت را به امام داده؟ البته بی گذار هم نمی دهد. چون امام خودش را متّصف به صفات الهی کرده و از نفس بیرون آمده و وحدت با آن ذات پیدا کرده است به مقتضای وحدت در ولایت، وحدت در عزّت هم به امام علیه السّلام تسرّی پیدا می کند از این نقطه نظر انسان باید از امام علیه السّلام اطاعت کند.

و بر طبق این قاعده مراتب اطاعت در انسان متفاوت خواهد شد، انسان نسبت به معلّم یکجور اطاعت می کند، انسان نسبت به پدر و مادر یک جور اطاعت می کند و انسان نسبت به امام اطاعت بدون قید و شرط باید داشته باشد یعنی وقتی امام بگوید این کار را بکن دیگر فکر نکند برای چه؟ خب راجع به بقیه فکر می کند و بالا و پائین می کند، ولی امام وقتی می گوید این کار را بکن! تمام، هیچی، تمام شد یعنی هیچ دیگر راجع به این مسئله که آیا چه مقدار اطاعت کند، امروز، فردا، کم، زیاد، در کجا، در چه موقعیت، در این مجلس... این دیگر تمام است، اینها همه از بین می رود چرا؟ چون اطاعت از امام علیه السّلام، اطاعت از خداست. یعنی امام به یک مرتبه ای رسیده است که دیگر در آن مرتبه جهات اعتباری برداشته شده و همانطوری که اطاعت انسان از پروردگار یک اطاعت تکوینی است یعنی ریشه تکوینی دارد اطاعت انسان از امام علیه السّلام هم عین اطاعت انسان از پروردگار ریشه تکوینی و صد در صد و بدون یک سر سوزن کم و زیاد دارد این می شود اطاعت از امام.

خب تا اینجا معنای عزّت روشن شد که عزّت چیزی است که خدای متعال به یک شخص عنایت می کند و به مقتضای آن عزّت در میان افراد سلوک می کند، حرکت می کند، راه می رود، تصمیم می گیرد، طبیعی است این عزّت بر اساس جهات مختلفی ممکن است بوجود بیاید، جهات مختلفی، شخصیتی که انسان پیدا می کند که آن شخصیت، انسان را از سایر افراد جدا می کند، آن شخصیت بر اساس علل مختلفی ممکن است تحقق پیدا کند. یک شخصی ممکن است دارای مال بسیاری باشد و همین از دیدگاه مردم ارزشی بحساب بیاید که او را از دیگران ممتاز کند این می شود عزّت، عزّتی که از ناحیه ازدیاد مال برای یک شخصی پیدا می شود. یک عزّت ممکن است از ناحیه ازدیاد علم پیدا بشود، شخص داری علم است، دارای احاطه معلومات زیاد است، معلوماتی که مورد احتیاج مردم است بواسطه این ازدیاد معلومات برای او یک شخصیتی پیدا می شود که مورد احترام مردم قرار می گیرد، پس این عزّت ریشه علمی دارد. یک شخص هست منصبی دارد، منصب اجتماعی دارد بواسطه آن منصب اجتماعی مورد احترام و مورد تعظیم افراد قرار می گیرد این هم یکی، یکی ممکن است فرض کنید که من باب مثال جمال و زیبایی دارد، صورت زیبایی دارد، بیانی دارد، برخوردی دارد، اخلاقی دارد که بواسطه این مسئله مورد توجه مردم قرار می گیرد.

جهات مختلف چه جهات مادی و چه جهات معنوی اینها ریشه های تحقق عزّت در انسان هستند، تحقق شخصیت، تحقق ارزش، حالا یا این ارزشها ارزشهای واقعی است مثل یک شخصی که علم دارد، این علم یک ارزش واقعی است اما اگر فرض کنید یک شخصی مال دارد، نه، این اعتباری است، مال چیزی نیست که انسان بخواهد نسبت به آن به دیگران فخر بفروشد، ولی علم چیزی است که خودش فی حدّ نفسه برای انسان ارزش آفرین است، تقوی چیزی است که برای انسان ارزش آفرین است. بعضی ها بواسطه تقوایی که دارند در میان مردم محترم هستند، شخص عالم است خیلی هم علم دارد اما نسبت به یک شخصی که دارای تقوی است احترام او را بجا می آورد و آن شخص متقی فرض کنید که یک دهم علم این عالم را هم ندارد ولی همین مقدار تقوایی که در او هست و جهات اخلاقی که در او تحقق پیدا کرده است موجب شخصیت یابی و ارزشمندی جهات ارزشی او در قبال دیگران خواهد بود، دیگران به او احترام می گذارند. این مسئله مربوط به تقوا است.

یا اینکه فرض بکنید که یک شخص دارای مثلاً فرض کنید که جنبه نسبّی دارد، پدر و مادر یک فردی است که آنهم یک جنبه حقیقی است و واقعی است و اعتباری نیست اما اگر فرض بکنید که یک منصبی دارد بواسطه منصبش، رئیس جمهور است یا بالاتر است یا پائین تر است تمام اینها حیثیات اعتباری است که یک روز جامعه به او اعطاء می کند روز دیگر جامعه همان را از او می گیرد یک روز به او می پردازد و روز دیگر از او سلب می کند اینها را می گویند جهات اعتباری.

چه شخصیت بوجود آمده و آن عزّت بر اساس جهات حقیقی باشد یا بر اساس جهات اعتباری باشد همه اش از خداست، این اصل و فلسفه در تبیین شخصیت و جایگاه عزّت در مکتب توحید است. علم را انسان از کجا آورده؟ راجع به این قضایا که صحبت شده بود، علم از ناحیه پروردگار آمده، بنابراین آثار این علم هم متوجّه پروردگار خواهد شد. منصب را انسان از کجا آورده؟ از پروردگار آورده، سابق بر این رسم بود حالا در حکایات نمی دانم راست است؟ درست است؟ وقتی یک پادشاهی از دنیا می رفت مردم جمع می شدند بیرون و یک کبوتری حالا اسمش را کبوتر هما می گذاشتند، این را به پرواز در می آمد و روی سر هر کسی می نشست او می شد پادشاه. خب این چیست؟ خب مسئله شانس است دیگر، خب حالا شخصی که پادشاه شده بیاید بر دیگران فخر بفروشد که ما از شما بالاتر هستیم، نه آقا اگر کبوتر روی سر یک کس دیگر می نشست او پادشاه بود. فقط یک خرده راه را گم کرده، یک متری مسئله تفاوت پیدا کرده شما بواسطه اختلاف یک متر در نیم متر شدی پادشاه، ما هیچی، مطلبی غیر از این وجود ندارد.

الآن هم همین است، هیچ خیال نکنید که مطلبی است، یکی از این خوشش می آید فرض کنید که رأی می دهد که نماینده مجلس بشود، یکی از آن خوشش می آید رأی می دهد که فرض بکنید که وکیل بشود، این یکی از آن خوشش می آید فرض بکنید که وصی بشود، این جهات اعتباری. یا فرض بکنید که در یک سازمانی، در یک بیمارستانی می خواهند رأی بگیرند، حالا یک نفر رأی کمتر بیاورد یا رأی بیشتر بیاورد... وقتی که انسان نگاه می کند می بیند که اینگونه امور چندان بر اساس ارزشهای واقعی نیست. مسائل دیگری، تخیلاتی، خوش آمدن هایی، بد آمدن هایی، حقّ و حسابهایی، مسائل گذشته ای، آینده ای، معمولاً مردم همینطور هستند، همینطور بوده، تاریخ اینطور نشان می دهد که در

تصمیم‌هایی که گرفته می‌شود بیش از آنچه که به حق و واقعیت توجه بشود به تخیلات، تصورات، ارزشهای غیر واقعی، به اینها توجه می‌شود.

یادم هست چند سال پیش در همان زمان شاه راجع به یکی از همان رئیس‌جمهورهای امریکا بود ظاهراً در زمان کندی بود، در آنجا وقتی که صندوق آراء را باز کرده بودند کندی بیشتر از بقیه رأی آورده بود وقتی که نظر سنجی کردند گفتند دیدیم کندی از آن یکی خوشگلتر است. یعنی اساس رئیس‌جمهور شدن در یک کشوری، کشور که می‌خواهد بر دنیا حکومت کند، می‌خواهد بر دنیا حکومت می‌کند، خب از هر جهت دارد حکومت می‌کند دیگر. کدام کشوری الآن هست که از امریکا مسائلش بی نیاز باشد؟ همه در مسائل خودشان حالا چه مسائل تکنیکی، فنی، بهداشتی، اقتصادی، هر چه، خب متکی هستند، تبعاً سیاستها را هم او می‌گذارد این کشوری که می‌خواهد بر دنیا حکومت بکند رئیسش را یک فردی انتخاب می‌کنند که نه عقلش بیشتر است، نه ادراکاتش بیشتر است، یک فردی است که از نظر ظاهری این نسبت به دیگران ترجیح دارد، این می‌شود ملاک برای انتخاب مردم.

البته مطلب در آنجا اینطور نیست که فقط این باشد، حالا این ظاهر قضیه است، ولی خب افراد زیادی مطالب را می‌گردانند، حالا فقط همین از نظر انتخاب یک ریاست‌جمهور یعنی یک فردی که می‌خواهد بیاید انتخاب بکند یک شخصی را، ملاکش را ظاهر آراسته نسبت به دیگری می‌داند، این افکار مردم است و این یک مسئله‌ای است که نیاز به تحقیق بیشتر و بررسی بیشتر و اینها نیست. شما در این انتخابات نگاه کنید ببینید هر کسی عکسش بیشتر و پلاکاردهش بیشتر، و از این کاغذها و... هر چه بیشتر داشته باشد رأی می‌آورد دیگر، مگر ندیدید؟ خب این هم عکسها را...، خب بابا اگر می‌خواهی تو خودت را نشان بدهی با یک عکس سیاه و سفید هم می‌توانی نشان بدهی، دیگر اینقدر چاپ کردن و نمی‌دانم عکس چند متری و شصت رنگ کردنش و کاغذهای گلاسه و... که برای هر کدام چقدر خرجش است اینها دیگر برای چیست؟

یعنی شما با رنگ آمیزی صورت داری سیرت را نشان می‌دهی؟ یعنی کسی که قشنگتر بیافتد سیرت او هم بهتر برای مردم تجلی می‌کند؟ یا اینکه نه با این رنگ آمیزی داری تخیلات عوام را در اختیار خودت قرار می‌دهی؟ افکار احساسی، بچه چهارده ساله، بچه پانزده ساله، بچه بیست ساله، پیرمرد، جوان با این پر کردن‌ها و با این تبلیغات فشرده و بمبارانی که بر افکار و تخیلات و احساسات آنها وارد می‌کنید آن افکار احساسی را در مشت خودتان دارید می‌گیرید و رأی می‌آورید. مگر نیست؟ همینجور هست دیگر.

اما آدم عاقل از میان اینها متوجه می‌شود هرچه بیشتر تبلیغات باشد هی بیشتر فاصله می‌گیرد. عاقل‌ها، هر چه بیشتر پروپاگاندا¹ باشد هی بیشتر از آن محیط تبلیغاتی جدا می‌شود، برای چه؟ مشخص است، مشخص است قضیه

1- Propaganda گونه‌ای ارتباط است که در آن، اطلاعات هماهنگ و جهت‌دار برای بسیج افکار عمومی از طریق تبلیغات سیاسی پخش و فرستاده می‌شود. تبلیغات سیاسی شکلی از ارتباط است که هدف آن نفوذ بر گرایش یک جمع یا جماعت به موضع و دلیل دلخواه مبلغ سیاسی است. پروپاگاندا برخلاف تهیه اطلاعات غیر جانبدارانه، در اصلی‌ترین معنای خود، دادن اطلاعات با هدف نفوذ بر مخاطب است. در این راستا، اغلب اوقات، واقعیت‌ها به طور گزینشی بیان و بازنمایی می‌شوند (درحالی که نادرستی آن برگوینده روشن و آشکار است) تا از سوی مخاطب، واکنش و رفتاری احساسی و نه آگاهانه و

چیست. شما می‌خواهید فردی را انتخاب کنید که با قوای عقلانی خود مملکتی را اداره کند نه اینکه بیاید فیلم بازی کند صحنه نمایش که نمی‌خواهد برای دنیا بیاورد که حالا ببینید این ظاهر بهتری از او دارد، می‌خواهد یک مملکتی را اداره کند، می‌خواهد یک نظامی را اداره کند، می‌خواهد به تمام افکار مختلف در سطوح مختلف جمعیت احترام بگذارد، تمام افکار افراد را در هر سطحی بهاء بدهد.

یک همچنین فردی که با عکس رنگی نباید انتخاب بشود مگر نقاشی است اینجا؟ مگر صحنه تئاتر است که افراد خوش منظر را برای جلب توجه مشتری انتخاب کنند. مسئله فرق می‌کند. مثل اینکه فرض کنید که برای کلاس ریاضی شما یک آدم خوش تیپ انتخاب بکنید که باندازه یک بیچه چند ساله هم نمی‌فهمد. کلاس ریاضی، گچ است و تخته است و حل کردن معادلات و مجهولات جبری و اینها، کلاس ادا و اطوار نیست. بله یک کلاس دیگری باشد برایش می‌آیند آن را هم انتخاب می‌کنند، اما برای کلاس ریاضی و کلاس من باب مثال فلسفه و برای کلاسهایی که جنبه تعقل دارد، باید مغز را به حساب آورد یا اندام را باید به حساب آورد؟ کدام را باید به حساب آورد؟ متأسفانه ما مبتلا به گزینش اندامیم تا گزینش مغز و تعقل، حالا بگذریم.

این عزتی که خداوند متعال به افراد عنایت می‌کند، این عزت براساس یک ریشه است، یک علت دارد، وقتی که جستجو می‌کنیم همه این علل را مربوط به آن علت العلل می‌بینیم، همه برگشتش به آن است، اگر به کسی مال داده او داده، نمی‌خواست نمی‌داد، این مشتری که آورده خب می‌برد جای دیگر، اگر به کسی علم داده او داده، استعداد را کی به ما داده؟ ما از کجا این استعداد را آوردیم؟ ما که از مادر متولد شدیم استعداد را از کجا آوردیم؟ حافظه را از کجا آوردیم؟ تحمل مطالب را از کجا آوردیم؟ اینها را خودمان بدست آوردیم؟ اینها که نبوده، شرائطی که بوجود آمده این شرائط را کی برای ما مهیا کرده؟ این اموری که دست به دست هم داده تا این اندوخته علمی برای ما حاصل بشود این را کی برای ما آورده؟ خدا برای ما آورده، پس برگشتش همه به اوست. تحمل را کی داده؟ بعضی‌ها پنج دقیقه مطالعه می‌کنند می‌گذارند کنار، بعضی‌ها پنج ساعت مطالعه می‌کنند اما خسته نیستند، خب این تحمل را کی داده؟ تحمل را او داده دیگر، حالا بنده بیایم افتخار بکنم که نه ما زحمت کشیدیم، ما چه کردیم...؟ خب این علم از اوست.

خیلی از اوقات برای من این قضیه پیدا می‌شد و می‌شود که در فلان مشکل علمی ساعتها فکر می‌کنم و حل نمی‌شود یک مرتبه ناخودآگاه یک جرقه‌ای زده می‌شود و آن قضیه حل می‌شود، گاهی از اوقات می‌شود که یک شب تا صبح راجع به یک قضیه جزئی جزئی راجع به فهمیدن یک کلمه فکر می‌کنم که آنرا اگر به یک بیچه ده ساله، دوازده ساله نشان بدهی می‌فهمد.

یک شب یادم هست ما در یک عبارتی گیر کرده بودیم، نمی‌دانستیم این اصلاً چیه؟ یک عبارتی، هر چه فکر کردیم به ذهن مان نرسید، هر چه فکر کردیم و اصلاً من تعجب می‌کردم من خدایا درسش را دادم، من دیروز درس این را دادم چطور حالا اصلاً نمی‌فهمم؟ فردا صبح که شد دیدم یک عبارت، یک کلمه خیلی ساده مثل کلمه نعم یا بلی یک چیز بسیار جزئی بسیار قصیر بوده، این مال چیه؟ خدا می‌گوید آقا دادیم به تو حالا از تو گرفتیم آنچه که دادیم مال ما

بود آنچه را هم که گرفتیم مال ما بود، این وسط تو باید بفهمی، حالا فهمیدی یا نه؟ حالا فهمیدی یا نه؟ خیلی مسئله مهم است ها! از اینجا کم کم می‌خواهیم دیگر وارد بحثمان بشویم، دیگر مقدمه به اندازه کافی گفتیم.

این عزّتی که خدای متعال داده است این عزّت بازگشتش همه به اوست و مال اوست حالا ما آمدیم در این دنیا این عزّت را به خودمان بستیم، من علم دارم، من کمال دارم، من جمال دارم، من درمیان افراد شخصیت دارم، من می‌آیم صحبت می‌کنم اینقدر افراد می‌آیند پای صحبت ما می‌نشینند، من می‌نویسم، چه می‌کنم، من روزنامه پخش می‌کنم، من دستور می‌دهم، ما در فلان جا می‌رویم این جمعیت می‌آید برای دیدن ما و هورا می‌کشند و ما در کجا می‌رویم...

اینها همه اشتباه است، اشتباه در اشتباه در اشتباه، تمام اینها گم کردن مقصد و از دست دادن هدف است. من اینطور بودم، ما آنطور، من اینجور کردم، من آنجور، من اینطور بگویم فلان قضیه اتفاق خواهد افتاد، من آن را بگویم فلان قضیه اتفاق خواهد افتاد...

چند سال قبل از فوت مرحوم آقا (برخی موارد پیش می‌آمد و مسائلی که برایم مجهول بود در ابعاد مختلف چه مسائل سیاسی، چه مسائل علمی گاهگاهی یک سؤال‌هایی از ایشان می‌کردم) راجع به یک جریانی سؤال کردم که آقا فلان قضیه چرا اتفاق نیفتاد با این همه توقعاتی که بود، با این همه استقبال مردمی که بود، با این همه شوقی که بود، با این همه ایثار و فداکاریهایی که بود، چرا فلان مطلب انجام نشد؟

ایشان فرمودند می‌دانی چرا؟ بخاطر اینکه ما خیال می‌کنیم ما تصمیم گیرنده هستیم در کارها، خدا می‌خواهد نشان بدهد شما یک حلقه هستی مثل میلیارد‌ها حلقه‌ای که همینطور در جریان است، یکی از آنها هم شما هستید حلقه جنبان دیگری است. ما خودمان را با حلقه جنبان عوضی گرفتیم! ما یک حلقه هستیم این وسط آمدیم اوّل ایستادیم همه این زنجیر، همه به ما بسته است!! خدا می‌آید صاف پایش را می‌گذارد بفرما حالا بکن، حالا انجام بده، حالا می‌توانی بفرما خب می‌بینی نشد، داد، بیداد، ای هوار، ای فلان، ای چه... نه آقا داد و بیداد را بر نفس خودت بزن، داد و بیداد چرا بر دیگران می‌زنی؟ بر خودت بزن که عوضی رفتی، راه را عوضی رفتی، مسیر را عوضی طی کردی، خودت را بجای او گذاشتی و در مقام امر و نهی باید بشود و باید نشود درآوردی، باید بشود و باید نشود اختصاص به ذات او دارد، این مطلب وقتی که ما نسبت به آن غفلت کنیم دیگر خدا می‌داند چه عواقب و نتایجی برای انسان پیش می‌آید.

این عزّت را باید بدانیم از کجا آمده، او امروز می‌دهد، فردا می‌گیرد، آقا ما اینقدر تجربه کردیم که دیگر بس است، دیگر چقدر تجربه؟ چقدر تجربه؟ واقعاً چقدر دیگر انسان تجربه کند؟ و این اختصاص به کسی ندارد، نه تنها این مسئله نسبت به کافر، نسبت به فاسق، نسبت به ملحد هست، حتّی مؤمن و معتقد و همه در قبال این قضیه یکسانند، همه یکسانند، هیچ تفاوتی نسبت به این مسئله ندارد، لذا خدای متعال می‌گوید این عزّت را باید در راه من خرج کنی، این احترامی را که مردم به تو می‌گذارند باید از من بدانی، این شخصیتی را که الآن برای تو بوجود آمده این شخصیت را شخصیت من بدانی نه شخصیت خودت، نه اینکه از خودت بدست آمده، نه اینکه از خودت این بوجود آمده، این حالاتی که الآن وجود دارد این حالات را از من بدانی، واقعاً هم از من بدانی نه بصورت ظاهر، بصورت ظاهر ما می‌گوئیم بله هر چه هست از خداست وقتی که پایش می‌افتد می‌خواهیم طرف را تکه تکه بکنیم.

یک بنده خدایی بود می گفت ما از خود چه داریم؟ ما از خود چه داریم؟ هر چه هست از خداست ما یکدفعه گفتیم که دیگر نگوید ما از خود چه داریم، در یک مجلسی بودیم در یکی از شهرستانها ده، پانزده نفری بودند. یک کسی رو کرد به آن بنده خدا گفت انشاءالله خدا سایه مبارک را مستدام کند و... بعد از فلانی خداوند شما را برای ما نگهدارد و... آن بنده خدا هم گفت نه ما از خود چیزی نداریم و کسی نیستیم... گفتم بله حرف ایشان درست است بله، ما پسر مرحوم آقا هستیم، شما بخاطر آقا به ما احترام می گذارید، اگر آقا نبودند شما اصلاً ما را در خانه تان راه نمی دادید، بله حرف ایشان درست است، ما هیچی نیستیم و ما کسی نیستیم و در این قضیه با شما یکسانیم، یکدفعه دیدیم ا، ورق برگشت، ما تا حالا مقرب بودیم یکدفعه قضیه عوض شد، هیچی، بعد تذکر آئین نامه ای داده شد، یک مرتبه، دو مرتبه، دیدند نه ما گوشمان به این حرفها بدهکار نیست، از تذکر قضیه گذشت و دیگر به جهات تأدیبی رسید مسئله رسید به جهات تنبیهی، ماهها از این قضیه گذشت یک روز در یکجا من بودم این قضیه صحبت شد با یک شخصی همین مطلب را آمد گفت که فلان، گفتم آقا جان صبر کن، صبر کن شما یک حرف زدی ما در یکجا آمدیم یک قضیه درست بگوئیم، راستش را بگوئیم؟ آنچنان مطلب به هم خورد و به هم ریخت که خواجه حافظ هم در شیراز فهمید، نه اینکه حالا از آن مجلس هم، این اینطور است، این اینطور است، فلانی چطور است، فلانی رعایت مسائل را ایشان نمی کند و امثال اینها و بعد هم خلاصه جهات تأدیبی و بحمدالله آقایان مریدان هم در مقام برآمدند و نتوانستند خلاصه خرده بر استاد را ندیده بگیرند و بله دیگر داشت مسئله اوج پیدا می کرد. یک خواهش می کنیم که آقا این یک مطلب را نفرمائید هر وقتی من و شما هر دو رسیدیم به اینجا، واقعاً دیدیم چیزی نیستیم خیلی کار داریم ما هم همینجور، ما هم همینجور رسیدیم به یک جا که دیدیم واقعاً نیستیم آن موقع بگوئیم تا آنجا که نرسیدیم اصلاً صدایش را در نیاوریم، حالا لازم نیست بگوئیم آقا ما کسی نیستیم، ما چیزی نیستیم، از این قضیه بگذریم به عافیت بگذریم از این مسئله و رد شویم.

و این مطلب در همه جا هست، برای همه هست برای تک تک از افرادی که ما، حالا بنده به سهم خودم می گویم انشاءالله رفقا نسبت به این قضیه قطعاً که از ما جلوتر هستند چون هر کسی بر ذات خودش و بر منویات و نفسانیات خودش بیش از دیگران اطلاع دارد. جداً من تواضع هم نمی کنم در این جا بالاخره رفیقانه باید حرفمان را بزنیم دیگر از خودمان پنهان نکنیم مطلب را، مشکل است. مسئله نسبت به افراد بخصوص که افرادی در ذی علم هستند خیلی مشکلتر است، خیلی قضیه مشکلتر است و ما باید بیشتر نسبت به این قضیه مراقب باشیم. خب ریشه مسئله چیست؟ ریشه مسئله این است که از اوست و نباید انسان خود را در اینجا جدا ببیند باید در یک راستا ببیند، در یک مسیر باید ببیند.

برای مردم این قضیه در جهات مختلفی ممکن است ظهور پیدا کند حتی نسبت به مسائل شرعی، نسبت به مسائل شرعی ممکن است این قضیه برای افراد باشد، بخاطر جهات و حیثیات شرعی از بعضی از خصوصیات شخصیتی خودشان نمی توانند بگذرند، از مال می گذرند ولی نسبت به این قضیه خیر. یکی از مسائلی که من امروز در نظر داشتم بعضی از موارد عینی را برای رفقا بگویم تا اینکه این قضیه بهتر جا بیفتد و اگر خدا بخواهد دیگر این مطلب

را امروز تمامش کنیم مسئله زدن مو است. فرض کنید افرادی که به حج می‌روند این مطلب دیده شده کسی که به حج می‌رود باید موی سر خود را بتراشد. واجب است حلق کند، البته نه عمره، عمره باید تقصیر کند، می‌تواند هم حلق کند اشکالی ندارد، تقصیر یعنی مقداری از مو یا ناخن را قطع کردن، حلق هم اشکال ندارد. ولی در حج واجب است شرعاً برای کسی که به حج می‌رود موی سر خود را حلق کند، سر را در منی بتراشد، برای کسی که در سفر اول است واجب است و برای کسی که سفرهای بعد است مستحب مؤکد است، حتی بعضی در آنجا هم احتیاط را از دست نداده‌اند که انسان حلق کند. حالا این قضیه مو زدن خودش می‌شود یک مسئله برای افراد، بنده بسیاری دیدم که اینها می‌آیند در آنجا و بخاطر اینکه موی سرشان را زنند می‌آیند سوال می‌کنند آقا شما کسی را سراغ ندارید که این را مستحب بداند که ما در تقلید به او مراجعه کنیم؟ نخیر بنده سراغ ندارم. می‌گویند آقای فلانی می‌گفت؟ می‌گویم به من چه مربوط است، بنده اطلاع ندارم. آقا ما می‌توانیم به او رجوع کنیم؟ نخیر، نمی‌توانید. هی بالا، هی پائین...، بابا دو تا مو را بزنی دیگر، این چه چیز مهمی است که اینقدر بالاش می‌کنید، پائینش می‌کنید، نمی‌دانم آنطور بشود، آنطور بشود، به این مراجعه کنیم، به اون مراجعه کنیم...

در آن سفری که ما حدود هشت سال پیش مشرف شدیم در یکی از همین کاروانهای لبنانی بودیم در این حملات لبنانی به اتفاق یکی از دوستان لبنانی بودیم، خب آنجا افراد مختلفی بودند، در آنها جوان بود، پیرمرد بود، ما با اینها صحبت می‌کردیم می‌دیدیم خیلی از اینها برای شنیدن مطالب آمادگی دارند، یک پیرمردی هم بود در میان آنها خیلی آدم مشخصی هم بود ولی وقتی که باهاش حرف می‌زدی می‌گفت آقا شما صد مرتبه هم بگویی بتراش من می‌تراشم، اصلاً همچنین خیلی لوطی منش و خیلی یکی بود آنجا از اول خرج خودش را جدا کرده بود یک اطاق اختصاصی برای خودش گرفته بود و جدا، فقط سر سفره می‌آمد و می‌نشست و بعد دوباره می‌رفت در اطاقش، این کلا روی سرش هم پانزده تار مو هم پیدا نمی‌شد! این آمده بود و صبح و شب به ما بند کرده بود که آقا شما تبصره‌ای، استثنائی، چیزی ...

گفتم بابا بگذار من اینها را بکنم الآن خیالت از همین چند تار مو راحت بشود دیگر. به منی رفت و سرش را نزد پیرمرد بود، گفتم: آخر بابا این چیه روی سرت نگه داشتی؟ آخر در یک جلسه‌ای من گفتم برای کسی که ضرر دارد (در بین صحبت‌هایم گفتم و ای کاش این را هم نمی‌گفتم) برای کسی که تراشیدن سر ضرر دارد خب اشکال ندارد که حلق نکند. گفتم برای من ضرر دارد! هر کسی ازش می‌پرسید می‌گفت آقا گفته برای کسی که ضرر دارد... برای من ضرر دارد و آخر هم نزد که نزد. در حالیکه مرد ثروتمندی بود، بسیار ثروتمند بود و حاضر بود که مثلاً ده هزار دلار پردازد، بیست هزار دلار پردازد ولی مویش را زنند یعنی اینقدر این...، می‌گفت آقا هر چه شما بگوئید من می‌پردازم، هر چه شما بگوئید، بده به فقراء، بده به فلان، گفتم آقا جان یک قران ازت نمی‌گیرم ولی تا روز قیامت به تو می‌گویم: حرام است، حرام است، حرام است. بنده پول نمی‌گیرم از تو، ده هزار دلار را هم بگذار توی جیب، زدن موی سر در حج واجب است.

حالا بعضی‌ها در سفر بعد، خب سفر بعد مستحب مؤکد است، حتی در روایات هم ما داریم، در روایات هم

داریم که برای سفر بعد هم واجب است زده بشود، نسبت به بعضی‌ها حضرت می‌فرمایند که اشکال ندارد. اینجاست که فقهاء فتوی به استحباب در سفرهای مستحبی دادند در حالیکه برای کسانی که فهم دین و فهم الحدیث آنها تا حدودی به مرام و مکتب امام علیه السلام نزدیک باشد می‌فهمند منظور حضرت در آنجا هم الزام است ولی چون فرد یک فردی است که شاید برای او مشکل باشد حضرت نخواستند آن سختگیری که در سفر اول است برای او بگیرند این اصل و آن ریشه روایات است. یعنی حضرت می‌خواهند بفرمایند که سفر بعد هم مثل سفر اول است حج، حج است تفاوتی ندارد ولی برای آن کسی که مشکل است، با این قضیه نمی‌خواهند راه او را ببندند و او را از رفتن به حج مانع بشوند و گفته‌اند عیب ندارد، حالا فقهاء این را گرفتند فتوی به استحباب داده‌اند. در حالیکه اینطور نیست. در سفر بعد هم لازم است.

لذا مرحوم آقا می‌فرمودند کسی که به حج برود و سر خود را نتراشد آثار روحانیت حج در او بروز نخواهد کرد! رفتی طواف کردی، سعی کردی، تمام جهات را انجام دادی ولی در آنانیت خود در همان منی، در همان منی که باید همه چیز را از دست بدهی ها! قربانی که می‌کنی می‌خواهی از دست بدهی، همانجا شیطان می‌آید نگه می‌دارد: نه، برای چه موی سرت را می‌زنی؟ زشت می‌شوی؟ برای چه می‌زنی؟ حالا تا کی دوباره در بیاید، حالا می‌رویم طهران جواب بقیه را چه بدهیم؟ درست است یانه؟ از اینها می‌گفتند.

در یکی از همین سفرهایی که مرحوم آقا رفته بودند یک عکسی از ایشان بنده دیدم که ایشان به اتفاق بعضی از افراد دیگر که آنها هم سفرهایشان مستحبی بود ایستاده و سرش را نزده خیلی من تعجب کردم. من سؤال کردم از یکی از همانهایی که چرا این شخص مویش را نزده؟ گفت گفتیم که بزند، گفته نه من از مسافرت که برمی‌گردم می‌خواهم بروم لندن، انگلستان بخاطر آن نمی‌زنم. گفتم: به به، به به، عجب! می‌خواهم بروم انگلستان جلوی آدمهای یهودی، نصرانی... ببینید شیطان تا کجا می‌آید ها، تا اینجا می‌آید جلو. حالا این برمی‌گردد به صورتش نگاه می‌کنی می‌بینی مکه نرفته، مکه نرفته، اصلاً بی‌خود رفتی، یک پولی خرج کردی و برگشتی. یا مثلاً فرض بکنید که دوباره خصوصیتی که فرض کنید که افراد دارند، اشخاص دارند به فلان هیئت دربیایند و این بشود برای آنها یک مسئله‌ای، به فلان کیفیت ظاهر بشوند و این بشود برای آنها یک قضیه، حالا آن یک مسئله شرعی بود و این یک مسئله ظاهری.

اگر من ملتزم باشم که حتماً این عبا را بپوشم، این عبا را بپوشم و اگر یک روز این عبا را نپوشیدم در خودم احساس حقارت کنم، شیطان در همانجا وارد است، همانجا شیطان وارد است، تو الآن به این عبا بسته شدی. اگر من بخواهم خود را به یک کیفیتی دریاورم که نسبت به آن کیفیت عادت کنم، این خیلی مهم است ها، فرض کنید من باب مثال بدون قبا بیایم بیرون، اگر بخواهم قبا بپوشم برای خودم اظهار کمی [منقصت] کنم، در آنجا شیطان آمده، اگر بخواهم که خودم را به یک هیئتی دریاورم که آن هیئت مورد توجه مردم است بخواهم از آن هیئت خارج بشوم آن چیست؟ شیطان آمده احساس بکنم باید مقابله کرد، مقابله، باید مقابله کرد.

اگر فرض کنید که من نعل بپوشم و یک جا بخواهم بروم و ببینم که بدون نعل برای من کسر شأن است شیطان آمده، اگر من بجای نعل دمپایی بپوشم و این دمپایی پوشیدن برای من عادت بشود به نحوی که اگر نعل بپوشم یک حالتی در وجود خود احساس کنم، شیطان آمده، شیطان آمده باید رفت نعل پوشید، باید گذاشت کنار. بله مساوی که

شد آن وقت انسان می بیند که هان!

اگر من بخواهم به یک هیئتی، با یک لباس خاصی که آن لباس خاص اگر کم یا زیاد بشود در وجود خود فکر و تخیلی برایم پیدا بشود بدانم هان! این شیطان آمده. اینها همه مضمون این روایت است، همه اینها همه مضمون همین روایت است، شخصیت خود را در قبال شخصیت خدا از دست بده. این درویش هایی که می آیند سبیل می گذارند این سبیل برای اینها شیطان است، شیطان است.

من یک کتابی را می خواندم مال یک شخصی از همین رؤسای سلسله های فعلی، کتابی نوشته بود، یک سؤالی از ایشان کرده بودند ایشان جواب می داد که آقا چرا شما سبیل می گذارید؟ گذاشتن سبیل مکروه است، در روایات هم داریم مکروه است، حتی در روایات خیلی نهی اکید شده، حالا این درویشها می آیند سبیلشان را می آورند تا این پائین. ایشان جوابی که داده بود با اینکه اهل علم است، خب معلوم است آدم بیسوادی است دیگر، جوابی را که داده بود این است: دینی را به موئی نبسته اند! بله دینی را به موئی نبسته اند ولی تو را به این مویت بسته اند، ما هم می دانیم دینی را به موئی نبسته اند، فرار نکن، اگر نبسته اند برو بزن، چرا نمی زنی؟ کدامیک از ائمه موهای شاریشان آمده بود تا لبشان پائین؟ کی آمده بود؟

می گویند: وَ كَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَافِرَ سَبْلِهِ امیرالمؤمنین سبیلش زیاد بود، وفور در اینجا به معنای پر پشت است بعضی ها خب سبیلشان پر پشت است، بعضی ها کم پشت است. بله، سبیل و موهای امیرالمؤمنین پر پشت بود، راجع به سیدالشهداء به عکس بود، محاسن سیدالشهداء علیه السلام کم پشت بود، این مربوط به جهات خلقت هر شخصی است، امام حسن پر پشت بود، این چیزهایی که داریم راجع به امام رضا علیه السلام ظاهراً کم پشت بود، خب هر کدام از ائمه یک جور هستند. اما نه اینکه سبیل امیرالمؤمنین تا اینجا رسیده بود، کی همچنین چیزهایی بوده، اینها همه مسخره بازی و بازی گرفتن دین است. دین را داری بازی می گیری؟ چرا دروغ می گوئی به مردم؟ چرا می گوئی وَ كَانَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَافِرَ سَبْلِهِ.

مرحوم آقا می فرمودند: یک وقتی به مرحوم آخوند ملا حسینقلی همدانی گفتند فلان شخص از رئیس صوفیه می خواهد برای ملاقات شما بیاید، گفت: بسیار خب، اول شخصی از طرف ایشان آمده بود خدمت مرحوم آخوند و یک جعبه ای از طرف ایشان آورده بود و لابد طبعاً در آن جعبه هدایایی بود، انگشتری، جواهراتی، چیزی بود که ایشان به عنوان پیشکش فرستاده بود، مرحوم آخوند آن صندوق را در کناری قرار داده بود و دست به آن نزده بود، بعد از چند روز آن شخص آمد با یک پیکره عجیب و غریبی یک کلاهی بر سرش و موها و سبیلهای افتاده و با یک منظر خاصی می خواست بیاید پیش مرحوم آخوند و از ایشان استفاده کند و خلاصه در تحت تکفل ایشان قرار بگیرد. مرحوم آخوند رو کردند به حاج میرزا جواد آقای ملکی تبریزی ظاهراً ایشان بودند، اینطور بنظر هست یا یک شخص دیگر، گفتند که آقا بروید قیچی را بیاورید، با دست خودشان تمام سبیل این بیچاره را زدند انداختند کنار بعد هم این صندوق را گذاشتند جلوی او و گفتند بفرما این خدمت خودتان باشد.

تو آمده ای اینجا ولی گیر داری، گیر داری. حالا که سیبل را زدی حالا راحت شدی و آن هم راحت شد، و تمام شد. بابا به این راحتی، خب بزنش دیگر چقدر معطل می کنی؟ راحت شد، حالا که راحت شدی حالا برو این کار را انجام بده، این کار را انجام بده. این مسئله، بسیار مسئله مهمی است، بعضی از این جهات اصلاً به حیثیات شرعی ما برمی گردد که اصلاً شخص کار حرام انجام می دهد. کار، کار حرام است، بعضی هایش به حرمت بر نمی گردد اما بر راه رفتن انسان اثر می گذارد، متوقف می کند، حرام نیست ولی متوقف می کند، آن وقت نفس شروع می کند به توجیه کردن اینور را توجیه می کند، آقا اگر چکار بکنیم سرمان درد می گیرد، آقا اینطور بکنیم اینطور می شود، آنجور می شود. این حیثیات شخصیتی است که می آید و جلوی انسان را می گیرد و نمی گذارد انسان جلو برود.

در سابق این قضیه مربوط به علما معروف بود که فلان شخص وقتی که می خواهد به یک مرجعیتی برسد، یک شوونی را باید رعایت کند، مثلاً فرض کنید که قبل از اینکه به آنجا برسد... بعضی ها هستند وقتی که وارد یک مجلسی می خواهند بشوند عارشان است تنها وارد یک مجلس بشوند، حتماً باید دو، سه نفر هم همراهشان باشد انگار اصلاً تنها نمی توانند بروند این طرف و آن طرف. و یک عده ای، یک عده ای دور آقا را باید بگیرند و بعد ایشان مثلاً فرض کنید که اینجا بروند و آنجا بروند.

یک شخصی می خواست بیاید دیدن مرحوم آقا از افراد بود از افراد سرشناس و آقایان کذا و هم اهل سیاست و هم اهل علم و اینها بود. بسیار شخص معروفی است، یک شخصی از دفتر ایشان، از دوستان ایشان تلفن کردند برای مرحوم آقا که آقا فلان کس می خواهد بیاید برای دیدن شما، ایشان فرموده بودند پس فردا ساعت فلان و تک و تنها بیاید. حالا آن شخص می خواست با پانزده نفر بیاید. فرمودند تک و تنها بیاید! و او هم نیامد. ببینید! شما می خواهید آقا را ببینید دیگر، بلند شو بیا بین دیگر، بلند شو بیا.

یا اینکه فرض بکنید که رفتن در کوچه بازار و خرید و اینها دیگر عار می شود، خرید میوه از کوچه و بازار و خرید گوشت از قصابی و نخود از بقالی و اینها دیگر کم کم کم می آید... اینها مسائل مهمی است ها خیلی مسائل مهمی است. می آید زوایای وجود انسان را می گیرد. البته این اختصاص به اهل علم هم ندارد، غیر اهل علم هم همینطور هستند، می آید کم کم وجود انسان را می گیرد، دیگر انسان وقتی که می خواهد برود در صف بقالی بایستد یک احساس شرمی می کند، باید مواظب باشد، تا بحال این جور نبود خب تو هم مثل سایر افراد کنار بایست، او نخود و لوبیایش را می خرد تو هم پنیرت را بخر، حالا چند دقیقه هم اینجا صبر کن، انسان در خودش یک حالت انکساری را احساس می کند، در یک همچنین حالتی باید چکار کند؟ باید مقابله کند، باید مقابله کند، باید از فردا اصلاً بلند شود خودش به عهده بگیرد، اینقدر برود بیاید، برود بیاید، تا ببیند که دیگر آرام شد، تفاوتی دیگر در رفت نیست در اینگونه مسائل دیگر تفاوتی وجود ندارد.

این قضیه را مرحوم آقا بارها نقل کردند که مرحوم آشیخ محمد حسین اصفهانی مرد بسیار بزرگی بود ایشان پسر یکی از اعیان و تجار مهم اصفهان بود که آمده بود در کاظمین، در بغداد و در آنجا تجارت می کرده، بین عراق و بین ایران، پسر ایشان بود کمپانی را هم برای همین می گویند، به مرحوم آشیخ محمد حسین اصفهانی از این نظر می گویند

کمپانی که پدرشان کمپانی داشت و تاجر خیلی معروفی بود و ایشان در اواخر عمرش خیلی دچار فقر و اینها شده بود خیلی، به طوری که صاحبخانه ایشان را از منزل بیرون کرده بود و اثاثیه اش را صاحبخانه آورده بود در نجف کنار خیابان ریخته بود. این هم نشسته بود روی اثاثیه و می‌خندید. واقعاً این بزرگان ما چه کشیدند، آدم شرم می‌کند خجالت می‌کشد، از شرم باید سرش را پائین بیاندازد، این مردی بود که هنوز ما از کتابهای علمی ایشان مستغنی نیستیم، ایشان مرحوم آشیخ محمد حسین اصفهانی. مرحوم آقا کتابی دارند راجع به توحید علمی خب یکی از طرفین مباحثه ایشان هستند و واقعاً وقتی که من کتاب توحید علمی و عینی مرحوم آقا را یک زمانی می‌خواندم و استدلالهای مرحوم آشیخ محمد حسین اصفهانی را می‌دیدم گفتم این مرد به فلسفه پی برده است، البته خب نه همه جهات، چون اگر به همه جهات پی می‌برد کلام مرحوم آسید احمد کربلائی را می‌بایست بپذیرد. ولی علی کل حال این استاد فلسفه باید باشد یک همچنین شخصی. در اصول، در فقه و مرد متواضع، بسیار مرد متواضع، آمده بود اثاثیه اش را ریخته بود کنار خیابان او و عیالش هم بیچاره کنار خیابان نشسته بود رو کرد به امیرالمؤمنین و می‌گفت که تو هم جای ما بودی اینجوری بود وضعت؟ بعد رو کرد به خدا با همان لسان فلسفی: خدایا ما را متحیز خلق کردی یا غیر متحیز؟ یعنی کسی که مکان دارد، اگر ما را در مکان خلق کردی پس چرا مکانش را از ما گرفتی؟ اگر مکان را از ما گرفتی پس ما را به لامکان خودت ببر، یعنی از این دنیا ببر از این اوضاع... وقتی به امیرالمؤمنین گفت که قبول دارم هر بلایی به سرت آمد اما بالای مستأجر نشینی به سرت نیامد، تا این حرف را زد یکی از دوستان اصفهانی پدرش، یکدفعه نگاه کرد و گفت آقا اینجا چکار می‌کنی؟ می‌گویدی ما را آقا زدند و از خانه بیرون کردند، چون پول نداشتیم. همانجا ایشان می‌آید یک منزلی می‌خرد از همان تجار می‌گوید: آقا بیا در این منزل فعلاً، امیرالمؤمنین خلاصه به غیرتش برخورد و سریع یک منزلی درست کرد و مرحوم آشیخ محمد حسین این مرد بزرگ واقعاً....

یکی از دوستان مرحوم آقا خودش برای آقا نقل می‌کرد پیرمردی بود، مرحوم آسید... خلخالی ایشان می‌گفت من در میدان حویش در نجف بودم دیدم که مرحوم آشیخ محمد حسین دارد برمی‌گردد و از دامنش دارد پیاز می‌ریزد، نگاه کردم دیدم ظاهراً چند کیلو پیاز خریده بوده و همین که آورده به طرف منزل کیسه پاره شده و پیازها ریخته زمین وسط کوچه و این دارد یکی یکی می‌دود دنبال این پیازها، و یکی یکی پیازها را می‌گذارد توی دامنش و جمع می‌کند که ببرد و می‌خندد ما هم رفتیم کمکش کردیم و پیازها را جمع کردیم و گفتیم آقا چرا می‌خندید؟ گفت یاد یک قضیه افتادم: من در وقتی که آمدم طلبه شدم عمّامه که گذاشته بودم پدرم یک تسبیح به من داده بود، تسبیح عقیق که هر دانه اش دو دینار و نیم آن موقع می‌ارزید یعنی دینار عراقی، در آن موقع دینار هر چقدر قیمتش بوده هر دانه تسبیح اش دو دینار و نیم می‌ارزید، داشتم وارد حرم امیرالمؤمنین می‌شدم یکدفعه این تسبیح پاره شد و همه اش ریخت توی ایوان طلا، من شرمم آمد، خجالت کشیدم، من پسر تاجر اصفهانی بیایم این دانه ها را جمع کنم، همینطوری اعتنا نکردم یک عده هم آنجا فقراء بودند خلاصه آنها به یک نوایی رسیدند، ما رفتیم وارد حرم شدیم و اصلاً از آن تسبیح صرف نظر کردیم. الان برای یک کیلو پیاز دارم می‌دوم، اینطرف و آنطرف و هیچ باکی هم ندارم، تازه خوشحالم و اگر که پیازها بیشتر بودند یک خرده بیشتر می‌دویدیم و... این بزرگان اینطوری رسیدند، یعنی این جور بودند، موقعیت آنها این بود.

مرحوم آقا می فرمودند: که سالک باید همیشه خودش را در بوتۀ این آزمایش ها قرار بدهد، همه چیز را که نباید استاد بگوید که آقا چه کن و چه کن و چه کن! انسان خودش باید متوجّه بشود، راه نشان داده می شود، دیگر آدم باید خودش بکار ببندد و من این مطلب را در زندگی خود ایشان هم مشاهده می کردم، کاملاً مشاهده می کردم در ارتباطشان با افراد، آنجایی که می خواست پای نفس و نفسانیات بیاید جلو کیفیت برخورد ایشان واقعاً برای ما آموزنده بود، جداً برای ما آموزنده بود. و این یک آفتی است که خب انسان می آید حرکت می کند، رشد می کند، در روایات، در علوم اهل بیت سیر می کند، اینها را بدست می آورد ولی آن فائده ای که باید بر این مسئله مترتب باشد انسان می بیند آن فائده برای انسان حاصل نمی شودف آن نتیجه ای که باید برای انسان حاصل بشود آن نتیجه بدست نمی آید چرا؟ چون در آن مواردی که می بایست از این علوم برای گذشت از آن موارد استفاده کند می بینیم می ماند و توقف می کند.

امام صادق علیه السلام می فرمایند: باید بگذری، باید از آن مسائل شخصیتی خودت عبور کنی و از آنها باید بگذری و در همه جا همینطور است. راجع به این قضیه، مطلب بسیار زیاد است، بسیار بسیار زیاد است، حکایات الی ماشاءالله وجود دارد، گاهی برای انسان همین موضوع تقوی خودش بصورت یک ارزش درمی آید، مستقلاً: من الآن در میان مردم متقی جلوه پیدا کرده ام، من اگر این شخصیت را نداشته باشم به اعتقادات مردم صدمه می خورد... این شیطان هم آقا خیلی وارد است، انصافاً دستش درد نکند، هیچکس نمی تواند، هیچکس نمی تواند از عهده این بر بیاید مگر افرادی که دلشان خالص و خودشان را سپرده باشند و صادق باشند. شخص متقی است در میان مردم هم به تقوی معروف است به بعضی از حالات هم معروفیت دارد، به بعضی از مکاشفات هم معروف است اگر با این وضعیت نباشد ممکن است که برای مردم او احترام و ارزشی قائل نباشند. دلیلش این، این است که او موقعیت تقوای خود را نفهمیده در کجا خرج کند، به خودش می بندد، به خودش می گیرد، به خودش می گیرد.

همین چند شب پیش بود داشتم حرم مشرف می شدم همین که وارد حرم می خواستم بشوم یک مرتبه دیدم چند نفر از این طرف و از آن طرف مردم را هل می دهند و افراد را کنار می زنند و... خیلی تعجب کردم، خیلی برایم عجیب بود، ندیده بودم، نگاه کردم دیدم یکنفر یک پیرمردی، یک اهل علمی، یک پیرمردی دارد می آید و همینطور خیلی آرام و افراد هم این را این ور می زند، آن ور می زنند و یکی هم رفته بود پشت به حضرت نشسته بود و داشت عکس می گرفت از ایشان و... من گفتم آقا چه خبره؟ چه خبره؟ چرا مزاحم زائرین می شوید؟ همه در این حرم یکسان هستند، فضیلتی کسی بر دیگری ندارد، خود آقا هم راضی نیستند به این کارها، بفرمائید بروید کنار، (خواستم به خود ایشان هم بگویم آقا این بساط را جمع کنید) خود ایشان هم راضی به این کارها نیستند، بفرمائید بروید کنار مزاحم زائرین نشوید، شما هم به حضرت بی احترامی نکن آقا، پشتت را به حضرت کردی داری از آقا عکس می اندازی درست؟ در حالی که مشخص بود که ایشان هم بدش نمی آید. شما دارید وارد حرم امام رضا می شوید اینجا هم بله؟! در خیابان بله، اینجا هم بله؟! امام رضا مال همه است، زائر امام رضا با بقیه تفاوت نمی کند، اینجا که دیگر ما نباید افتراق قائل بشویم.

با مرحوم آقا می آمدم حرم، بعضی از این افراد وقتی آقا را مشاهده می کردند می آمدند و می خواستند افراد را کنار بزنند، آقا می فرمودند: آقا بروید کنار، بروید کنار... اهل اخلاص هم بودند بندگان خدا، می خواستند خب

حالا...، بفرمائید کنار ما داریم راه می‌رویم آقا، و می‌رفتند یک کناری می‌ایستادند.

خب در روح مجرد ببینید این بزرگان به ما چه دستور دادند؟ بروید، کنار نزنید، اذیت نکنید، هر طوری که جمعیت هست همراه با آن جمعیت حرکت کنید، میزی [تفاوتی] در اینجا نیست، اگر در بالاسر جایی پیدا کردید بنشینید، اگر نه بروید در مناطق بعدی بنشینید، حتماً که نباید در بالاسر انسان نماز بخواند. بروید در جاهای دورتر، جاهای دور، مزاحم کسی هم نشوید، آن امام رضایی که در بالاسر است آن امام رضا در رواق هم هست، تفاوتی ندارد. آن وقت بیائیم و بنشینیم و گوشه حرم افراد هم دور ما را بگیرند و یکی سؤال کند و پشت به حضرت و اینها چیست؟ هان اینها از همان مواردی است که انسان را متوقف می‌کند، متوقف می‌کند و نگه می‌دارد و انسان را در همان حیطه خودش حبس می‌کند و به آن یافته‌های خودش دلخوش می‌کند، اما اگر انسان آمد و گذشت...

خدا رحمت کند مرحوم حاج آقا مرتضی حائری استاد فقه بنده، ایشان مرتب می‌رفتند برای زیارت، هر دو هفته یک مرتبه‌ای ایشان می‌رفتند حرم، مشرف می‌شدند مشهد، شب پنجشنبه و عصر چهارشنبه که درسها تعطیل می‌شد حرکت می‌کردند شب پنجشنبه در راه بودند و شب جمعه را زیارت می‌کردند و دوباره می‌گشتند. رفتن به حرم را می‌گذاشتند نصف شب، موقع رفتن من ایشان را دیده بودم، عبا را سر می‌کشیدند که موقع رفتن کسی ایشان را نبیند، از همین افرادی که ایشان را می‌شناختند و می‌آمدند برای صحبت و... می‌رفت در حرم حضرت را زیارت می‌کرد و یک گوشه هم می‌گرفت می‌نشست برای خودش. حال و هوایی داشت، روز جمعه بعد از ظهر هم حرکت می‌کردند که صبح شنبه به درسهایشان برسند.

کسی که امام رضا را می‌خواهد باید امام رضای درست را بخواند، نه امام رضایی که وسیله بشود برای منویات او، نه امام رضایی که پلی بشود برای رسیدن به مطالب و نفسانیات او، نه امام رضایی که یک جایگاهی بشود برای وصول به اهداف و به غایات او، امام رضا اهل این حرفها نیست، کسی که می‌خواهد به حرم مشرف بشود سرش را بیاندازد پائین و برود، سرش را بیاندازد پایین و برود، زیارتش را بخواند و بعد برگردد و نه به اینطرف نگاه کند که کی آمده، کی رفته، کی نشسته، چه شخصی آمده...

من یک وقتی در حرم مشرف می‌شدم دیدم یک نفر می‌آید حرم، انگار آمده بود حرم برای پیدا کردن رفقا و دوستانشان! نشسته یا به این طرف نگاه می‌کند یا به آن طرف نگاه می‌کند، این حرم نیامده. کسی که می‌رود در حرم اصلاً نباید متوجه بشود رفیقش وارد شد یا خارج شد، آشنایش آمد یا نه، باید در حال خودش باشد، اتفاقاً چشمش می‌افتد خب می‌افتد، حسب اتفاق است.

این چیزها جهاتی است که انسان را تعدیل می‌کند در رسیدن به آن مراتب عالیّه نفس، مراتب انانیت ها، انسان را پائین می‌کشد، نمی‌گذارد انسان اوج بگیرد، اوج در نفس، اوج در قوّت، قوّت نفس، بعد از این مرحله، مرتبه دیگری هست که آن دیگر مال افرادی است که حرکت کردند در این راه، و آن دیگر خودش برای خودش عالمی دارد، انسان به مراتبی می‌رسد که یک شخصیت کاذب عرفانی پیدا می‌کند، شخصیت کاذب عرفانی، شخصیتی که خود را در قبال استادش می‌بیند، شخصیتی که خود را در قبال امام می‌بیند، یعنی مسائلی را احساس می‌کند، مسائلی را احساس می‌کند،

نه اینکه احساس نکند، برای خودش وجودی می بیند، احساسی می بیند و بر آن احساس ترتیب اثر می دهد، او می گوید بکن، نمی کند، می گوید نکن، می کند، یعنی همانطور که او را یک واسطه ای می بیند، خودش را هم یک واسطه ای می بیند.

یک وقت یک فردی در همان زمان مرحوم آقا مخالفت هایی می کرد، مطالبی را نقل می کرد، البته بعضی از مسائلش هم صحیح بود، بعضی از مشاهداتش هم صحیح بود، اینطور نبود که همه اش باطل باشد و بر اساس این مشاهده گاهی اوقات کشف سرّ می کرد و مطالب خطرناکی را مطرح می کرد، مثلاً فرض کنید می گفت فلان کس دارای این خصوصیات است، واقعاً هم همینطور بود، ولی هر چیزی را که نباید گفت، اگر قرار بود بگویند خب خود آقا می گفتند.

هر که را اسرار حق آموختند قفل کردند و دهانش دوختند

تا اینکه یک مطلبی را در یک جا مطرح کرده بود بسیار این مسئله و این قضیه برای مرحوم آقا باعث دردسر شده بود: آقا بعضی از شاگردان شما چه می گویند؟ چه مسائلی دارند نقل می کنند؟

من یادم است ایشان یک شخصی را فرستادند گفتند برو به این آقا بگو این مطالبی را که تو بدست آوردی از کیسه خالات آوردی؟ یا در اینجا پیدا کردی؟ اگر از آنجا آوردی که دروغ است خودت می دانی و اگر از اینجا پیدا کردی پس چرا به قوانین اینجا پایبند نیستی؟ چرا دهانت را نمی بندی؟ گرفتار شیاطین و اجنه شد و الآن کاملاً دیوانه است، اصلاً دیوانه است. این نتیجه همین تجاوز از حدّ است، غیرت خدا اجازه نمی دهد، تو که الآن این مطالب را در اینجا پیدا کردی چرا پای خودت را از این حدود بیرون گذاشتی؟ چرا پای خودت را بیرون گذاشتی؟ خودت بدست آورده ای؟ این که نبوده، این خلاف دیدن است.

افرادی که در ارتباط با راه خدا دچار خطرات و مهالکی می شوند آنهایی هستند که به این مرتبه که می رسند نمی توانند بگذرند، آن اتفاق شخصیت برای ماست. ما باید متوجه این مسئله باشیم که بدانیم از کجا آوردیم و در کجا داریم خرج می کنیم، یک وقتی خدای نکرده اینطور نباشد که در مقابل بایستد انسان و برای خودش کوس انانیت و تفرعن و بزرگی بنوازد و مطالب را همه از یاد ببرد.

این تازه مراتب پائین است، بعد از این مرتبه، انسان به مرتبه ای می رسد و حالاتی پیدا می کند آن حالات را دیگر نمی خواهد از دست بدهد، این برای افرادی است که این افراد... البته من راجع به این قضیه به نظر می رسد صحبت کرده ام و مطالب در این قضیه خیلی زیاد است و خیلی از امثال و شواهدی وجود دارد که ما می خواستیم ذکر بکنیم که دیگر الآن دیگر فرصت گذشته خود من هم خسته شدم.

انسان به یک مرتبه ای می رسد و حالاتی که بدست آورده دیگر نمی خواهد از دست بدهد، دیگر نمی خواهد از دست بدهد، شخصیتی پیدا کرده که آن شخصیت را دیگر نمی خواهد فراموش کند، می خواهند او را از آن شخصیت بیرون بیاورند اما او دیگر نمی خواهد بیرون بیاید، دل خوش کرده، نفس او نسبت به انجام بعضی از امور دلخوش کرده، باطن خود را متصل به بعضی از جریاناتی می داند و نمی خواهد از آن حیطه و از آن مرتبه بیرون بیاید.

و در این جاست که بزرگان در کتب خود نوشتند که سالک به هر مرتبه ای که می رسد باید از آن مرتبه عبور کند،

نباید در آن مرتبه توقف کند، اگر حالی پیدا کرده است وقتی قرار است خدا این حال را از انسان بگیرد می‌گوید بفرما، دادی بیا بگیر، نگوید خدایا حال مرا بگیر، این حال خوشی که الان دارم بگیر، این می‌شود توقف.

یکی از افرادی که بسیار بسیار در این مسئله، بسیار در این مسئله از شواهد بارز و افراد بارز نگهداری شخصیت و مقابله با استاد بود همین فردی است که مرحوم آقا در کتاب روح مجرد از او اسم می‌برند و می‌فرمایند این فردی بود که به مرحوم آقای حداد بسیار نزدیک شده بود و واقعاً هم همینطور بود، به مرحوم آقای حداد نزدیک شده بود و به اسرار اطلاع پیدا کرده بود و امور غیر عادی را انجام می‌داد و مسائلی که مورد نظر ایشان نبود آنها را انجام می‌داد و خود من از مرحوم آقا شنیدم که ایشان فرمودند: حجب و پرده‌ها از جلوی چشم او کنار رفته بود. ببینید تا کجا انسان می‌رود جلو، ها! اما در یک مرتبه‌ای متوقف شد که آقای حداد می‌خواستند ایشان را از این مرتبه عبور بدهند و آنچه را که این بدست آورده بود از او بگیرند، این آمادگی این را نداشت و در مقابل ایشان ایستاد، در قبال ایشان ایستاد و راه عبور از یک اشکال نفسانی را موقوف کرده بود به یک تصرف غیر عادی که ایشان انجام بدهند. در حالیکه ایشان مجاز نبودند انجام بدهند.

راهی را که استاد تعیین کرده راه دیگری است، راهی را که او پیشنهاد می‌کند او نباید انجام بدهد در اینجا بین این دو تعارض شد، نتیجه اش شد مقابله با ایشان و بالمآل ترک کردن آقای حداد، ایشان را ترک کرد و به بیرون انداخت و رفقا می‌دانند اسم او کیست و در کتاب هم مشخص است. ایشان کارش به جایی رسیده که الان بر علیه مرحوم آقا دارد در همان حیطة خودش فعالیت می‌کند و چه دروغهایی را دارد می‌بندد و چه تهمت‌هایی را دارد می‌زند.

ایشان از کتاب روح مجرد مرحوم آقا، چند صفحه‌اش را در آورده و به اسم خودش در بغداد چاپ کرده، التفات می‌کنید؟ این نتیجه عرفان است! نتیجه جدا شدن این است که یک شخصی بیاید ادعای عرفان کند، مؤلف یک کتابی را حذف بکند و اسم خودش را بنویسد، این کتاب نوشته من است و بیاید... نسبت به بزرگان تهمت بزند، دروغ ببندد، اینها همه حساب دارد، شما همینطوری می‌گوئید و می‌روید، چی چی رفتیم؟ چی چی رفتیم؟ دنیا روی حساب است، دنیا روی کتاب است، یک به یک کارهایی که دارد انجام می‌شود همه این کارها روی حساب است. شما می‌خواهی با حق در بیافتی؟ با حق که کسی نمی‌تواند در بیافتد، با حق که کسی نمی‌تواند در بیافتد.

عمر سعد به امام حسین می‌گوید من می‌خواهم تو را از بین ببرم حضرت می‌فرمایند در قبال چه؟ در قبال ملک ری، بیایم در همین ری در همین حضرت عبدالعظیم ما، بیایم حکومت اینجا را بگیرم، حکومت اینجا مال ما بشود، یعنی پسر پیغمبر را بیاید بکشد در مقابل چه؟ حکومت پیدا بکند! حضرت می‌فرمایند: از گندم ری نصیبت نمی‌شود (یعنی نان ری را نخوری) او هم مسخره می‌کند، گندم پیدا نکردیم جو هم پیدا بکنیم بس است! بله، همان جو بخور، جو هم برای شما کافیست، نتیجه اش چیست؟ می‌رود پیش ابن زیاد می‌گوید من حسین را کشتم، گفت حکومت ری را به من بده، گفت حکومت، چه حکومتی؟ من کی گفتم؟ خودت نوشتی، کو بینم، گرفت پاره کرد، بفرما، رفت دیوانه شد، همین عمر سعد دیوانه شد، می‌رفت در منزلش می‌آمد بیرون، هی می‌رفت در منزلش هی می‌آمد بیرون، تا اینکه بعد مختار آمد و خلاصه او را از بین برد. انسان با حق بیاید مقابله بخواهد بکند خیال می‌کند حالا به منویاتش می‌رسد

مگر اختیار عالم دست ماست؟ ما بیائیم برای خدا برنامه بریزیم و او را مکلف به انجامش کنیم نه آقا جان هیچ این حرفها نیست خود او برنامه می‌ریزد، خودمان را منطبق کردیم جل و پوست‌مان را برداشتیم و بردیم، منطبق نکردیم چنان موج می‌آید و ما را به زیر می‌برد که دیگر بالا نخواهیم آمد، این را بدانیم دستگاه تدبیر و مشیت پروردگار کار خودش را انجام می‌دهد و هیچ معطل ما نمی‌ماند.

بارها مرحوم آقا می‌فرمودند کاری که ما می‌توانیم (حالا به حساب ما گذاشتند) ما خودمان را با این دستگاه تطبیق بدهیم، انانیت را کنار بگذاریم، شخصیت طلبی را کنار بگذاریم، کنار بگذاریم، در مقابل حق ایستادن را کنار بگذاریم، وقتی امام صادق می‌فرماید: باید انفاق کنی خب جناب شخص محترم شما که الآن این حال را بدست آوردی از کجا بدست آوردی؟ از این خانه بدست آوردی، حالا می‌گویند آقا این حال را بدست آوردی، وقتی می‌گویند بدست آوردی، خب بدست آوردی، نه ما می‌ایستیم و در قبال مقاومت می‌کنیم و اگر این حاجت ما برآورده نشود دست به افشا بعضی از اسرار می‌زنیم عجیب، کار به اینجا کشیده که حالا باید با زورگیری... او هم یک دور باش می‌زند و بعد به أسفل السافلین...، آنهایی بودند که هیچ ندیدند و هیچ نمی‌بینند و خود را در هیچ مضماری و در هیچ معیاری مشاهده نمی‌کنند، اینها بودند، خب البته به تکلیف خودشان آنچه را که هست انجام می‌دهند.

مسئله راجع به این قضیه ممکن است ادامه پیدا کند البته یک قسمت دیگر مطلب را ما نگفتیم که چطور انسان این شخصیت را در موارد خاص خودش خرج کند، یک مطلب را گفتیم آن از دست دادن است، مطلب دوم خرج کردن است که راجع به این قضیه إنشاءالله می‌گذاریم برای بعد. فعلاً این فقره تا این مقدار به نظر مثل اینکه که دیگر مطلب تا حدودی روشن شده در فقرات دیگر راجع به آن قسم دوم جای صحبت هست که در موقع خودش خواهد آمد إنشاءالله امیدواریم خداوند خودش چشم ما را بینا و گوش ما را شنوا و خودش دست ما را بگیرد واقعاً این یک مسئله مهمی است این کتابهایی را که بزرگان نوشتند در این زمینه فقط حکایت نیامدند بگویند. یعنی مرحوم آقا در این کتاب می‌خواهند این را بیان کنند که آقا جان شما هی نگوئید فلانی حال دارد، فلانی مقام دارد، من بالاترین حد را می‌آیم به شما ارائه می‌دهم. حالا دیگر پائین ترش خب دیگر بماند که اگر ما به آنجا برسیم از خطر جُستیم، اگر به آن مرتبه برسیم دیگر نه، من فردی را می‌آیم به شما ارائه می‌دهم که هر کاری که شما بگوئید می‌توانست انجام بدهد، ولی این را از خود می‌دید، همه اش سر همین است. اگر از خود نمی‌دید خب می‌شد مرحوم آقا دیگر، یعنی مسئله شوخی بردار نبود، ما خودمان می‌دیدیم، مشاهده می‌کردیم، چشم بندی نبود، مسائل را خودمان می‌دیدیم. اما این آمد این حالت را از خود دید، خدا هم گفت به هر کجا، اگر به پیغمبری هم رسیده باشی ساقط می‌کنم، به هر جا که برسی همین که از خود ببینی ساقطی، ساقط شد و شد و شد تا به کجا؟ تا به جایی که کار به اینجا برسد که بیاید بر علیه اولیاء خدا تهمت بزند، بیایند و کار خلافی که افراد عادی انجام نمی‌دهند بیایند انجام بدهند. اینجا دیگر مقام غیرت پروردگار دارد خودش را نشان می‌دهد ببینید، نگاه کنید اینها باید برای همه ما عبرت باشد امیدواریم خدای متعال با دستگیری مقام ولایت خداوند همه امور ما را خودش متکفل باشد.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ